

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2017

FÖRORD

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighets (AMS) berättelse har tidigare ingått som en del av Ålands landskapsregerings berättelse. Sedan 2016 publicerar AMS en egen separat berättelse.

Årets berättelse har fått ett nytt innehåll. Vårt arbete med "Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland" ska nu presenteras i vår berättelse under "Hållbarhetsstyrning" och "Genomförda hållbarhetsåtgärder. Dessutom ingår i årets berättelse "Väsentliga förändringar i organisation, verksamhet och ekonomi", "Bedömning av de viktigaste riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som inverkar på verksamhetens utveckling", "Resultaträkning med budgetuppföljning" samt "Redogörelse för den interna styrningen och kontrollen". Så det finns en hel del nyheter i årets berättelse. Slutligen så genomfördes en revision av AMS verksamhet 2016 vilket kräver att vi följer upp den i berättelsen.

Jag tackar personalen för ett väl utfört arbete 2017.

Tomas Lundberg
myndighetschef

ALLMÄNT

Om AMS

AMS leds av en myndighetschef som ansvarar för att fastställda mål uppnås. AMS ledningsgrupp, som består av myndighetschefen, biträdande myndighetschefen och handläggningschefen, planerar och utvecklar verksamheten. AMS biträds av en rådgivande delegation som fungerar som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och AMS.

AMS verksamhetsutrymmen finns i Magazin-husets andra våning, Nygatan 5 i Mariehamn. AMS har öppet vardagar för besök 10:00-15:00 och telefontid 08:00-16:15. I januari 2017 flyttade AMS tillfälligt till Elverksgatan 5 och flyttade tillbaka till Nygatan 5 i december 2017. Under denna tid på Elverksgatan byggdes om och renoverades utrymmena på Nygatan 5 så att de ska vara välfungerande för alla, oavsett funktionsnedsättningar.

Värdegrund

RESPEKT

Alla som jobbar på AMS strävar efter att de vi möter ska få ett gott bemötande. Vi jobbar så att vi inger trygghet och så att vi får kunder, samarbetspartners och andra vi möter att känna delaktighet. Vi visar respekt genom att låta andra vara såsom de är, utan att klandra dem för detta.

Vi ser varje individ. AMS service är och ska vara individuell. Likväl så att vi ska agera opartiskt och jämlikt.

Förtroende är viktigt för oss. Att vi alltid tänker på den personliga integriteten är en grundförutsättning för att vi ska kunna inge förtroende och förtjäna ett förtroende. För att klara vårt uppdrag på ett bra sätt behöver vi en öppen kommunikation, både intern och ut mot kund och mot samarbetspartners.

TYDLIG KOMMUNIKATION

Internt så uppnår vi tydlig kommunikation genom att alla ska veta vart vi är på väg. Vi förstår att tvåvägskommunikation är allas ansvar. Vi ifrågasätter oklarheter då klarhet gällande till exempel regler och rutiner är avgörande för att vi ska kunna kommunicera tydligt och därmed agera sakligt och kunnigt.

Både internt samt gentemot kunder och samarbetspartners är vi lyssnande, lyhörda, tydliga, sakliga och kunniga. Vi strävar hela tiden efter att bli bättre på kommunikation. Både när det handlar om samtal och det skrivna ordet.

Regler om AMS organisation och verksamhet

AMS organisation regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Närmare bestämmelser om den interna organisationen och

uppgiftsfördelningen samt om användningen av beslutanderätten finns i myndighetens reglemente.

AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar. Myndigheten kan även handha uppgifter eller ge service utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheten som ordnas under samlingsnamnet Åland Living.

Personal

Personalresurserna inom arbetsmarknadsservicen har bestått av 1 informatör, 4 förmedlare samt 1 handläggare och 1 informatör som jobbat som förmedlare samt 4 vägledare och 1 extra vägledare, således 12 tjänster.

Förutom personalresurserna inom arbetsmarknadsservicen har den ordinarie personalen bestått av 1 myndighetschef, 1 biträdande myndighetschef, 1 handläggningschef, 1 arbetspsykolog, 1 informationskoordinator, 2 handläggare och 2 sakkunniga, utkomstskydd för arbetslösa. Vid studiestöd jobbar handläggningschefen och de 2 handläggarna samt 1 extra handläggare juni-oktober. Handläggningen av och beslutsfattande i arbetslöshetsförmånsärenden och därtill hörande administration sköts av de 2 sakkunniga som 2017 hade en sommarextra under tre månader.

En tillfällig tjänst som utredare tillsattes för att delta i revidering och uppdatering av arbetsmarknadslagstiftning samt för att utforma och utveckla interna rutiner och planer för till exempel arkivering och krishantering. Utredaren var partiellt tjänstledig 40 % under året för uppdrag vid regeringskansliet.

Kunder

AMS har uppemot 4 000 registrerade kunder men betjänar totalt många fler än så. Flest registrerade kunder har studiestödsenheten med cirka 2 700 studiestödstagare medan arbetsmarknadsservicen betjänar drygt 1 000 registrerade arbetssökande. Utöver de registrerade kundgrupperna förekommer dagligen en stor mängd kundkontakter med arbetsgivare och andra kunder via telefon, e-post och webb.

Rådgivande delegationen

Den rådgivande delegationen för AMS leddes av ordförande Linnéa Johansson, avdelningschef vid landskapsregeringens näringsavdelning. Under året hölls två möten. Mötet i maj hölls i

ungdomshuset "Boost" och verksamheten där presenterades samt redogjordes för arbetsmarknadsläget. Under mötet i november presenterades Emmaus arbetspool och Emmaus projekt "Integration genom arbete" och diskuterades utkastet till förslag till landskapsregeringens verksamhetsplan 2018 med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet.

ARBETSLÖSHETEN

Trendbrott

I den ekonomiska översikten 2015 (Ö2015:3) anger ÅSUB att trenden med stigande arbetslöshet sedan 2008 ser ut att brytas år 2015. Minskat antal personer som står till arbetsmarknadens förfogande, växande pensionsavgångar och minskad inflyttning leder till att arbetslösheten minskar den närmaste tiden.

Arbetslösheten under 2017

Arbetslösheten har minskat något under år 2017. 2016 låg det relativa arbetslöshetstalet på 3,7 % och 2017 på 3,6 %. Männerna har fortfarande högre arbetslöshetstal än kvinnorna.

Ungdomsarbetslösheten har minskat från 7,2 % 2014 till 5,6 % 2015 till 5,3 % 2016 och 2017 ytterligare till 4,5 %. Relativt sätt bäst har män under 25 år klarat sig, då arbetslösheten har minskat från 6,3 % 2016 till 4,9 % 2017. För kvinnorna i denna grupp är arbetslösheten 4,0 %.

Antalet öppet arbetslösa var i genomsnitt 549 (539) personer. Antalet personer i sysselsättningsfrämjande åtgärder var i genomsnitt 158 (167).

ARBETSMARKNADSSERVICE

Utmaning

Det fortsatt höga antalet arbetssökande och arbetslösa har präglat arbetsmarknadsservicen under 2017. Det är en utmaning för AMS att tillhandahålla individuell arbetsmarknadsservice i tillräcklig omfattning och inom rimlig tid då de flesta tjänstemän har ett mycket stort antal kunder som har behov av personlig kvalificerad arbetsmarknadsservice.

Arbetssökande, arbetsmarknadsstatus (årsmedeltal)

	2013	2014	2015	2016	2017
sysselsättningsstöd	49	36	37	40	38
i arbete	200	227	242	256	284
arbetslös	485	569	541	528	533
permitterad	16	9	12	10	17
förkortad arbetsvecka	4	5	7	7	7

utanför arbetskraften (t.ex. sjukskrivna)	138	117	116	116	114
arbetslöshetspension	5	3	0	0	0
i arbetsprövning eller i arbetspraktik	8	15	14	14	14
i sysselsättningsfrämjande utbildning	44	61	81	113	106
TOTALT	948	1 042	1 050	1 084	1 112

Servicen steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls ska den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning eller till att en arbetsplats besätts, ska AMS stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Arbetsförmedling

Arbetsförmedling till enskilda

Genom AMS arbetsförmedling ska den enskilde få information om lediga arbetsplatser, om de möjligheter som företagande erbjuder och om andra arbetsmöjligheter, möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt rådgivning som anknyter till sökande av arbete. För enskild tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbetssökande, sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt presentation av den arbetssökande för arbetsgivaren.

Arbetsförmedlare genomför kartläggning av hur den arbetssökandes förutsättningar att komma ut i arbetslivet ser ut, personliga möten och intervjuer med arbetssökande. Till förmedlarens uppgifter hör även matchning – att sammanföra arbetsgivare som söker arbetskraft med arbetssökande som söker arbete, identifiering av förmågor hos den arbetssökande som kan behöva förstärkas genom till exempel utbildning och vägledning samt aktivt arbete med insatser tillsammans med den arbetssökande för att öka den arbetssökandes förutsättningar för att finna, få och behålla ett arbete och vid behov utarbetande och revidering av sysselsättningsplan.

Förmedlare handhar även alterneringsledighetsärenden, utlåtanden till utbetalare av arbetslöshetsförmån, information och besvarande av frågor som rör ansökningar om arbetslöshetsförmån.

Arbetsförmedling till arbetsgivare

Genom AMS arbetsförmedling ska arbetsgivaren få hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga arbetsplatser, presentation

och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid AMS, information och rådgivning om tillgång till och anskaffning av arbetskraft.

Arbetet som förmedlare

Arbetet som förmedlare handlar främst om att möta människor i olika situationer, med olika bakgrund och olika förutsättningar och hjälpa dem på deras väg mot arbete eller utbildning. För en del arbetssökande räcker det med att ge stöd och positiv feedback i arbetssökandet. I andra fall krävs flera insatser och kartläggningar under en längre period.

Arbetssökande

Antalet arbetssökande kunder på AMS har ökat något. I genomsnitt sökte 1 112 personer arbete via AMS (1 084). Antalet arbetssökande var som lägst i september då 1 023 (1 030) personer sökte arbete och högst i februari med 1 169 (1 124, december) personer. Av de 1 144 personerna som var arbetssökande i december var 48 % (550 personer) arbetslösa, 22 % (255 personer) i arbete, 11 % (129 personer) i sysselsättningsfrämjande utbildning, huvudsakligen SFI och 11 % (124 personer) utanför arbetskraften, till exempel sjukskrivna.

Lediga platser

Antalet lediga platser minskade under 2017 till i genomsnitt 241 (244) stycken i genomsnitt per månad. I genomsnitt tillsattes 207 lediga platser per månad (213). 53 % (56) av platserna tillsattes inom tre veckor.

AMS bedömning är att 80–85 % av alla lediga platser på Åland anmäls till AMS. Den höga procentsatsen uppnås både genom att många arbetsgivare anmäler och genom att AMS kontaktar arbetsgivare som i lokaltidningarna lediganslår jobb för att höra om deras intresse att anmäla platsen.

Vägledande kurser

AMS upphandlar från Ålands gymnasium vägledande kurser som riktar sig till arbetslösa eller personer som hotas av arbetslöshet och som är arbetssökande vid AMS. Kurserna ger möjlighet för deltagare att få bättre kunskap om hur man matchar sina egna kvalifikationer mot lediga arbeten. Deltagarna kan även få en bättre kunskap om de utbildningsmöjligheter som finns inom olika yrkesområden. Kurserna har utformats för att ge individuellt stöd och vägledning. Kurserna kan ha varierande utformningar för att fungera mer effektivt för olika grupper eller behov som är aktuella. Under 2017 inleddes 2 (4) vägledande kurser, 1 (2) för personer över 25 år och 1 (1) för ungdomar.

Utbildning

AMS anslag kan användas för att skapa möjligheter till individuella lösningar för enskilda genom sysselsättningsfrämjande utbildnings- eller valideringsåtgärder. Det kan handla om upprätthållande eller komplettering av befintlig kompetens. Under året gavs 33 (49) personer möjlighet att genomföra olika kortare kompetensgivande utbildningar såsom yrkeskompetens för fordonsförare, hygienpass, truckförarkort och liknande.

Jobbchansen

Evenemanget Jobbchansen arrangerades för femte gången under 2017. Ett större tillfälle med drygt tjugo arbetsgivare representerade hölls i januari i Sittkoffs Galleria i samarbete med Ålands Näringsliv. Därutöver har två mindre tillfällen med arbetsgivare arrangerats av AMS i AMS lokaler. Jobbchansen syftar till att främja den direkta kontakten mellan arbetsökande och arbetsgivare med behov av att rekrytera arbetskraft samt att inspirera till utbildning.

Vägledning och sysselsättningsfrämjande åtgärder

Vägledarens kundmöten innehåller så gott som alltid rådgivning som är av olika art till exempel rådgivning i arbetssökning, möjligheter i arbetslivet, studier, alternativ till rehabilitering då hälsohinder finns, rådgivning av vilka instanser som kan erbjuda hjälp eller bekosta åtgärder som kunden behöver där det finns behov av annan service än den AMS kan erbjuda.

Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga

AMS kan, med den enskilde kundens medgivande, låta utreda eventuella hälsobegränsningar med tanke på möjligheter till arbete. AMS har ett samarbetsforum med FPA för gemensamma kunder där det behöver klarläggas vad FPA kan erbjuda och vilken AMS roll ska vara. Där AMS åtgärder inte räcker till vad gäller personer med hälsobegränsningar hänvisas kunden till hemkommunens socialvård som kan ha ansvar att ge service.

Under året fick 11 personer (34) med nedsatt arbetsförmåga en möjlighet att pröva på ett nytt arbetsområde genom arbetsprövning på en arbetsplats. En arbetsgivare har erhållit stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen för att kunna anställa en person med funktionsnedsättning.

En stor och ökande kundgrupp hos vägledningen är de personer som lyft sjukdagpenning under det maximala antalet dagar, är fortsatt sjukskrivna och väntar på pensionsbeslut eller har fått avslag på sin pensionsansökan. Rådgivning för dessa personer handlar ofta om hur de ska komma tillbaka i arbetslivet samt vilka rättigheter man kan ha hos olika instanser utanför AMS såsom Folkpensionsanstalten (FPA), hälsovården, socialvården och arbetspensionsanstalter.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

De budgetmedel som reserverats för sysselsättningsfrämjande åtgärder användes i första hand för sysselsättningsstöd som enligt lag kan betalas för anställning, praktik, läroavtal, deltidsarbete och start av företagsverksamhet. Under 2017 beviljades 54 (47) sysselsättningsstöd för praktik, 38 (49) för anställning, 3 (1) för läroavtalsutbildning och 7 (12) för startandet av företag.

Under 2017 har två sysselsättningsprojekt varit aktuella, Ung Resurs sysselsättningsprojekt som riktar sig till ungdomar och Emmaus sysselsättningsprojekt.

Inom Ung Resurs projekt erbjuds deltagarna daglig sysselsättning, hjälp med att planera sin framtid, hjälp att söka studieplats och handledd praktik. Projektet har upphandlats av AMS. I januari 2017 var det 6 ungdomar inskrivna i projektet varav 2 började i januari (januari 2016 9 ungdomar) och de flesta slutade under maj månad (april-juni 2016). Hösten 2017 började 12 nya ungdomar vid olika tidpunkter (hösten 2016 6 ungdomar). Projektet har kontinuerlig intagning från augusti till maj.

Utanför avtalet ordnade Ung Resurs en "Pepp-och preppkurs" inför antagningsperioden till gymnasieutbildning där 7 ungdomar deltog. Antagningen till kursen gjordes av AMS.

Emmaus sysselsättningsprojekt erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödinsatser för att komma ut på arbetsmarknaden. En deltagare kan delta i projektet i tre till sex månader i handledd utbildning under fem dagar per vecka och därefter i högst två år genom anställning med sysselsättningsstöd hos någon arbetsgivare utanför Emmaus.

Under utbildningstiden ges möjlighet att prova på uppgifter inom Emmaus olika verksamheter som försäljning, renovering av möbler och byggarbeten. Deltagarna får hjälp och möjlighet att gå ut i praktik hos arbetsgivare under kurstiden. I handledd utbildning ingår kunskaper om arbetslivet, arbetsökarfärdigheter, kunskaper om utbildningssystem, uppgörande av plan för ansökan till arbete och utbildning och arbetspraktik. Under anställningsperioden med AMS sysselsättningsstöd får deltagarna fortsatt coaching. Under 2017 hade AMS 19 deltagare i projektet.

Arbetsmarknadsprojektet "Emmaus Returcafé" har inte upphandlats av AMS utan har finansierats bland annat med medel från Europeiska socialfonden. Projektet vänder sig till långtidsarbetslösa och består av kompetensutveckling, individuellt stöd och praktiskt arbete. Rekryteringen av deltagare till projektet genomförs i samarbete med AMS då det krävs för att få delta att personen är anmäld som arbetssökande vid AMS. Sammanlagt deltog 16 personer i projektet under 2017 (18 personer).

Studievägledning

AMS köper studievägledningstjänster av Ålands gymnasium för att kunna erbjuda arbetsökande kunder studievägledning. Under 2017 genomfördes 66 studievägledningstillfällen (79). I de flesta fallen har vägledningen varit inriktad på att informera om vilka alternativ som erbjuds, vilket utbud som finns, hur man söker in till utbildning och vilka behörigheter som krävs.

REKRYTERING AV ARBETSKRAFT UTANFÖR ÅLAND

AMS gör aktiva rekryteringsinsatser utanför Åland genom främst två kanaler: deltagandet i Eures-nätverket (European Employment Services) och den egna verksamheten Åland Living.

Eures är ett gemensamt forum för Europeiska kommissionen, offentliga arbetsförmedlingar i EES-länderna och Schweiz samt andra lokala och regionala organ som berörs av sysselsättningsfrågor. Syftet med Eures-nätverket är att främja den fria rörligheten av arbetskraft inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Åland Living är ett samlingsnamn för den verksamhet inom AMS som huvudsakligen riktar sig till målgrupper utanför Åland. Åland Living har som övergripande målsättning att öka rekryteringsunderlaget för det åländska näringslivet, motverka kompetensflykt från Åland samt arbeta för en inflyttning av personer och företag som kan öka diversifieringen av det åländska näringslivet. Åland Living upprätthåller hemsidan alandliving.ax, besvarar flyttfrågor, planerar rekryteringsevenemang och distribuerar varje vecka ett e-nyhetsbrev till drygt 1 600 prenumeranter, de flesta utanför Åland.

Under 2017 har Eures Åland och Åland Living deltagit i mässor eller andra rekryteringsevenemang i Värnamo och Linköping i Sverige, Åbo i Finland, Madrid i Spanien samt i Houten i Holland. Man har också deltagit i landskapets arrangemang under Almedalsveckan på Gotland. Eures Åland och Åland Living har också upprätthållit kontakt med utomåländska samarbetspartners och arrangerat program med arbetsplatsbesök för besökare från Sverige och Holland.

PRAKTIK FÖR ÅLÄNSKA HÖGSKOLESTUDERANDE

AMS administrerar systemet med högskolepraktikantplatser som är en verksamhet avsedd att förhindra kompetensflykt från Åland samt locka ny arbetskraft till Åland genom att ge studerande i slutskedet av sina studier möjlighet att erhålla praktik inom sitt utbildningsområde och att knyta värdefulla kontakter med åländskt arbetsliv med tanke på framtida arbetsmöjligheter. Systemet är inrättat via ett budgetanslag. Praktikanterna anställs av AMS, men fullgör sin praktik på vilka åländska arbetsplatser som helst som är intresserade och kan erbjuda praktikuppdrag. Under 2017 har 41 (41)

högskolestuderande, 25 (25) kvinnor och 16 (16) män, erhållit praktikplats. 16 (26) har gjort sin praktik inom den offentliga sektorn och 25 (15) i näringslivet eller inom tredje sektorn.

ARBETSPSYKOLOGENS TJÄNSTER

Arbetspsykologen har haft 53 (42) kunder som har fått hjälp med yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och yrkesplanering. Planeringen har gått ut på att söka nyinriktning i arbetslivet efter en bedömning av funktionsförmåga. Utredningarna görs i samarbete med nätverket inom hälsovården, socialen, Folkpensionsanstalten (FPA) och arbetspensionsbolagen. Planeringen resulterar oftast i arbetslösningar, studier, fortsatt rehabilitering eller pension. AMS erbjuder från och med 2017 utredningar av funktionsförmåga för personer med annat modersmål än svenska. Utredningarna handlar oftast om nedsatt funktionsförmåga och ställningstagande till sjukpension. Utredningen och planeringen utförs med hjälp av tolkservice på kundens modersmål. Den yrkesinriktade rehabiliteringsplaneringen fullföljs i samplanering tillsammans med hälsovården, socialförvaltningen och FPA.

UTKOMSTSKYDD FÖR ARBETSLÖSA

Ansökningarna om de arbetslöshetsunderstöd som administreras av AMS och betalas av landskapsmedel, det vill säga grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet, har varit 684 till antalet (679).

Totalt inkom 5 989 (6 088) redovisningar av arbetslöshetstid. I genomsnitt har 488 (500) utbetalningar av arbetslöshetsunderstöd gjorts per månad.

Antal beslut gällande grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd var år 2017 totalt 2 665 stycken.

År	Nya ansökningar	Övriga beslut	Totalt
2006	345	257	602
2007	334	294	628
2008	336	282	618
2009	501	382	883
2010	570	468	1 038
2011	579	359	938
2012	642	413	1 055
2013	804	464	1 268
2014	739	522	1 261
2015	683	576	1 259
2016	679		1 928 ¹⁾
2017	684		2 665 ²⁾

1) Indragning av arbetslöshetsförmån behandlades tidigare av arbetskraftskommissionen som inte skickade till sökande något skriftligt beslut om indragning av arbetslöshetsförmånen. Från och med 2016, då AMS tog över beslutsfattandet i arbetslöshetsförmånsärenden, har skriftligt beslut om indragning skickats sökande, därav den ökade mängden under "Totalt" samt från samma tidpunkt har de två olika (Nya ansökningar och Övriga beslut) diariesystemen slopats och införts ett diariesystem som omfattar alla beslut i arbetslöshetsförmånsärenden, i tabellen ovan redovisas dessa i stapeln "Totalt". I "Totalt" ingår således även antalet från stapeln "Nya ansökningar".

2) AMS ska i ärenden som gäller justering av en arbetslöshetsförmån ge sökanden ett skriftligt beslut. Från och med 2017 ges sökande ett skriftligt beslut på jämkad arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Totalt" år 2017.

AMS har behandlat 32 (24) besvärärenden inom utkomstskyddet för arbetslösa. 17 (10) av dessa har AMS helt (15) eller delvis (2) ändrat genom självrättelse, vanligtvis för att sökande har lämnat in nya uppgifter. 2 besväryrkanden har återtagits. 13 (14) besvär har AMS meddelat Ålands förvaltningsdomstol (Åfd) att ska förkastas och AMS har således vidhållit sitt beslut. Åfd har avgjort 8 (9) besvärärenden. I 6 (6) fall har Åfd avslagit besvären och i 1 (1) har Åfd avskrivit besväret då det återtagits samt i 1 (2) fall har Åfd upphävt AMS beslut. Ett avgörande från Åfd har förts vidare till Hfd. 4 (3) ärenden har överförts till besvärnämnden för arbetslöshetsförsäkringar och utlåtande givits till arbetslöshetskassa.

AMS har i 13 (8) ärenden beslutat om återkrav av arbetslöshetsförmåner.

STUDIESTÖD

AMS handlägger och tar beslut om studiestöd samt ger rådgivning och information till unga och vuxna om studiestöd. Dessutom fattar AMS beslut om återkrav av studiestöd och följer upp återbetalningarna. AMS mottar och meddelar Pensionsskyddscentralen uppgifter om åländska studerandes utländska examina vilka har betydelse för pensionens tillväxt. I studiestödsärenden samarbetar AMS med skolor, banker, FPA och andra myndigheter.

Studiestödsenheten har en hög arbetsbelastning inför terminsstart då studiestödsansökningarna anhopar sig. Topparna under ett läsår inträffar under juli till oktober och januari till mars. Trots hög arbetsbelastning handläggs ansökningarna så att i princip alla studerande får utbetalt studiestöd inom fem veckor efter det att ansökan är komplett.

Studiepenning, vuxenstudiepenning, bostadstillägg och försörjartillägg är bidrag medan *landskapsborgen för studielån* gäller banklån. Landskapsborgen för tillägglån kan beviljas för terminsavgifter. Den 1 augusti 2017 indexjusterades studiestödsbeloppen igen efter ett uppehåll på 4 år. Justeringen blev 0,6 %. Åren 2013, 2014 och 2015 skedde ingen indexjustering på grund av en temporär ändring av 6a § LL om studiestöd (88/2012),

och 2016 var förändringen av konsumentprisindex inte tillräckligt stor för att beloppen skulle påverkas.

Antalet studiestödstagare och stödform

År	2014	2015	2016	2017
Studiepenning	2 541	2 559	2 523	2 421
Vuxenstudiepenning	132	122	137	173
Bostadstillägg	1 740	1 742	1 796	1 707
Försörjartillägg	164	160	151	160
Stödtagare, totalt	2 650	2 665	2 650	2 510

Landskapsborgen för studielån och tillägglån för terminsavgift

År	2014	2015	2016	2017
Studielån, antal	1 151	1 158	1 195	1 180
Tillägglån, antal	33	32	44	39

Beslut om studiestöd

Studiestöd beviljas per läsår och kan kompletteras under läsåret med ändringsansökan. Det kan gälla till exempel boende, ändring av terminstid, ansökan om landskapsborgen för lån.

År	2014	2015	2016	2017
Beslut om studiestöd	3 693	3 609	3 448	3 466
Avslag på ansökningar	70	45	42	51

Den vanligaste orsaken till avslag på ansökan om studiestöd är att den studerande inte kompletterat sin ansökan inom den termin som ansökan gäller. Övriga avslagsgrunder är till exempel att studierna inte är studiestödsberättigade, att de inte uppgår till minst deltidsstudier, att övriga inkomster under studiestödstiden är för höga eller att studiestöd ska sökas från FPA eller CSN i Sverige.

AMS har behandlat 6 rättelseyrkanden över beslut om studiestöd och har vidhållit de ursprungliga besluten.

AMS har i 95 (79) ärenden beslutat om återkrav av studiestödsförmåner. Av dessa har 87 (62) återbetalats. Återkraven gäller oftast studieavbrott eller sjukskrivning.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND FÖR ARBETSTAGARE, DELBESLUT

Ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare har koncentrerats till fyra arbetstillståndsenheter i Finland. Dessa enheter finns i Helsingfors, Tammerfors, Villmanstrand och på Åland. Enheterna är behöriga att ge delbeslut i ärenden om uppehållstillstånd för arbetstagare till Migrationsverket. AMS ansvarsområde är företag på Åland som söker arbetskraft utanför EU/EES – området. I dessa ärenden tillämpas utlänningslagen (FFS 301/2004) samt de riksomfattande riktlinjer som statsrådet tagit beslut om. AMS uppgifter och befogenheter regleras i överenskommelseförordning.

AMS utreder möjligheten att inom en rimlig tid få sådan arbetskraft som lämpar sig för det aktuella arbetet och som står till förfogande på arbetsmarknaden. Kravet är att arbetsgivaren ska anmäla platsen till AMS och platsen ska vara lediganslagen i minst två veckor.

AMS bedömer om arbetsgivaren har realistiska förutsättningar att uppfylla sina arbetsgivarskyldigheter.

Vid bedömningen av arbetstagarens förutsättningar säkerställer AMS att arbetstagaren har den utbildning och de tillstånd som arbetet kräver (till exempel hygienpass). AMS ska också säkerställa att utlänningsens uppehälle på Åland är tryggad genom inkomster från förvärvsarbete under den tid uppehållstillståndet gäller.

Under 2017 behandlades 29 (26) förstagångsansökningar som gäller anställande av arbetskraft som behöver uppehållstillstånd för arbete, och 38 (36) som gäller fortsatta tillstånd.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2017

Nedan presenteras sådant som landskapsregeringen angett att från och med 2017 ska ingå i underlydande myndigheters berättelser.

AMS översikt

AMS ordinarie utrymmen på Nygatan 5 byggdes om och renoverades under året. Myndigheten verkade i tillfälliga utrymmen under tiden och omlokaliseringen påverkade verksamheten negativt. Omlokaliseringen beaktades inte i budgeten för år 2017 och medförde kostnader om cirka 60.000 euro. Verksamhetskostnadernas anslag överskreds med enbart cirka 14 000 euro (0,9 %) tack vare sträng budgetdisciplin och god kostnadsmedvetenhet för att undvika behovet av tilläggsanslag. De nya utrymmena är anpassade så långt det är ekonomiskt försvarbart till alla kunders och personalens behov, varför nämnda överskridning kan anses vara väl motiverad.

Reglerna för vuxenstudiepenning ändrades från och med 1 augusti 2016. Ökningen av antalet sökande av vuxenstudiepenning blev inte så stor som uppskattades utifrån regeländringen. Av överskottet för studiestöd om 770 000 euro härrör 444 000 euro från vuxenstudiepenningen. I övrigt under året har inte förekommit händelser som påverkat bokslutsuppgifterna och budgetuppföljningen.

Hållbarhetsstyrning

AMS tar aktivt del i landskapsregeringens arbete för att genom aktiv styrning medverka till att de uppsatta hållbarhetsmålen för Åland ska kunna uppnås. AMS deltar i arbetsgrupperna för utvecklingsmål 2 Social hållbarhet och utvecklingsmål 5 Attraktionskraft. Då resurserna för internt utvecklingsarbete under året har behövt allokeras till de två flyttningar som myndigheten har genomfört har inga verktyg för den myndighetsinterna hållbarhetsstyrningen ännu utvecklats.

Genomförda hållbarhetsåtgärder

Under året har en utbildning för all personal på temat LikaOlika genomförts under ledning av en extern konsult som ett led i arbetet för att motverka diskriminering såväl inom organisationen som i kundrelationer. En grupp inom AMS har arbetat särskilt för att förbättra personalens hälsa och trivsel. Personalen har i vissa fall genomfört utbildning och kompetensutveckling på eget initiativ.

Under 2017 har det inte gjorts upphandlingar, anskaffats material eller företagits kontakter med leverantörer i en omfattning som skulle ha föranlett miljöbedömningar eller åtgärder för att motverka korruption.

Väsentliga förändringar i organisation, verksamhet och ekonomi

Utöver renoveringen och den tillfälliga flytten av verksamheten som nämndes ovan har inga förändringar förekommit som påverkat bokslutsuppgifterna och budgetuppföljningen.

Bedömning av de viktigaste riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som inverkar på verksamhetens utveckling

Det datoriserade studiestödssystemet (STUDS) som Åda Ab ansvarar för innehåller buggar och andra programfel som gör att felaktigheter uppstår vid handläggningen av studiestödsförmåner. AMS är medveten om bristerna och meddelar upptäckta felaktigheter till Åda Ab för rättelse. Det har hänt att programfel inte upptäckts av AMS utan genom att kunder kontaktat AMS. AMS bedömning är att få programfel förblir oupptäckta.

Regeringen i riket har beslutat att arbets- och näringsbyråernas uppgifter överförs på landskapen från och med 2019. I riket har föreslagits att uppgifter som för närvarande hör till arbets- och näringsbyråerna, bland annat uppgifter i samband med verkställighet av utkomstskydds- och altemneringsledighetsystemen, ska överföras på Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna från och med 2019. I syfte att skydda den personliga integriteten och att skapa en

god registersed ska, enligt landskapslagen (2013:81), 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (FFS 916/2012) tillämpas på register över enskilda och arbetsgivare som AMS använder vid skötseln av de uppgifter AMS har enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Det är fråga om ett IT-baserat kundinformationssystem (Ura) som drivs för arbets- och näringsbyråerna i riket. Det är osäkert om och vilka konsekvenser de planerade organisationsreformerna av arbetskraftsförvaltningen i riket får när det gäller till exempel AMS möjligheter att på samma sätt som idag använda Ura för verkställandet av arbetsmarknadsservicen och utkomstskyddet för arbetslösa.

Uppföljning av budgetmål

Mål: Förkorta den sammanhängande arbetslöshetstiden för arbetslösa över 54 år

Förverkligat: Under 2017 var det genomsnittliga antalet arbetslösa över 54 år som varit arbetslösa sex månader eller mer 58 personer. Motsvarande siffra 2016 var 59.

Mål: Fler företag erbjuder praktikplatser, anställning med sysselsättningsstöd och andra sysselsättningsplatser

Förverkligat: AMS bedömer att det antal företag som erbjuder praktikplatser, anställning med sysselsättningsstöd och andra sysselsättningsplatser inte har förändrats.

Mål: Öka antalet användare av AMS e-tjänster

Förverkligat: År 2016 anmäldes 836 (33 %) av 2 528 lediga platser via e-tjänster. Motsvarande siffror för år 2017 var 762 (26 %) av 2 948. Under året har 56 personer ansökt om arbetslöshetsförmån i den nya e-tjänsten, som togs i bruk under året.

Mål: Förkorta den genomsnittliga tillsättningstiden för otillsatta platser

Förverkligat: Enligt en schematisk beräkning var den genomsnittliga tillsättningstiden för lediga platser 44,4 dagar år 2016 och 54,4 dagar år 2017.

Mål: Fler sysselsättningsplatser kan erbjudas

Förverkligat: AMS bedömer att antalet sysselsättningsplatser som kan erbjudas är oförändrat.

Mål: Fler tjänster görs tillgängliga via e-tjänster

Förverkligat: Under 2017 blev det möjligt att ansöka om arbetslöshetsförmåner samt att redovisa arbetslöshetstid genom en e-tjänst på AMS hemsida.

Mål: Studiestöd beviljas och utbetalas senast fem veckor efter att ansökan är komplett

Förverkligat: 98,5 % av utbetalningarna inleds inom fem veckor.

Mål: Öka antalet besökare på www.alandliving.ax

Förverkligat: Antalet besökare på www.alandliving.ax har under 2017 ökat med 110 procent jämfört med 2016. Antal besökare 2017: 22 529. Antal besökare 2016: 10 728.

Mål: Minska antalet arbetslösa med annat medborgarskap än finländskt

Förverkligat: I slutet av februari 2017 var 113 arbetssökande med annat medborgarskap än finländskt placerade i utbildning och 166 var arbetslösa, totalt 279. Vid motsvarande tid 2018 var antalet 86 respektive 192, vilket gör totalt 278.

Mål: Öka antalet användare av AMS nättjänster.

Förverkligat: År 2016 anmäldes 836 (33 %) av 2 528 lediga platser via e-tjänster. Motsvarande siffror för år 2017 var 762 (26 %) av 2 948. År 2015 anmäldes 766 (30 %) av 2 527 lediga platser via e-tjänster.

Redogörelse för den interna styrningen och kontrollen

AMS myndighetschef leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås. Alla rättelseyrkanden och besvär avgörs av myndighetschefen som i samband med detta granskar lagenligheten i de ärenden där kunden visat missnöje över beslut. Det finns behov av att utveckla arbetsätt, metoder och rutiner i arbetet för att säkerställa lagenligheten och att verksamhetsmålen uppnås på ett resurseffektivt sätt.

Uppföljning av tidigare års granskning

Under år 2016 genomförde landskapsrevisionen en granskning av AMS i form av en effektivitetsrevision.

Landskapsrevisionen: Reglementet borde uppdateras. I nuvarande utformning är bland annat tjänstebeskrivningarna och arbetsuppgifterna antingen förlegade eller oklara. Till andra delar borde informationen uppdateras så att den stämmer överens med vedertagen praxis eller förändringar i förfarandet.

Kommentar: I reglementet finns inte tjänstebeskrivningar. Arbetsuppgifterna har uppdaterats både 2015 och 2016 avseende samtliga tjänster förutom handläggningschef, förmedlare och informatörer. AMS avsåg under 2017 att gå igenom reglementet med personalen för att utröna till vilken del arbetsuppgifterna antingen är förlegade eller oklara samt till andra delar uppdatera informationen så att den stämmer överens med vedertagen praxis eller förändringar i förfarandet. Någon systematisk genomgång har inte gjorts under 2017 då andra ärenden prioriterats.

Landskapsrevisionen: Ärendehanteringssystemet DÄR är föråldrat och man borde undersöka möjligheterna att ersätta systemet med ett nytt.

Kommentar: Under 2016 undersökte AMS möjligheten att ersätta DÄR-systemet med ett nytt ärendehanteringssystem. AMS övervägde att ta i bruk dokument- och ärendehanteringssystemet W3D3. Under år 2017 har inte något nytt diariesystem som skulle ersätta DÄR-

systemet tagits i bruk. Då en väldigt liten del av AMS ärenden registreras i DÄR, cirka 300 ärenden per år, är det inte ekonomiskt försvarbart att införskaffa ett nytt ärendehanteringssystem. Om DÄR-systemet tas ur bruk måste naturligtvis ett annat system införskaffas.

Landskapsrevisionen: Det nuvarande systemet för handläggning av studiestödsärenden medför problem med att uppfylla den lagstadgade verksamheten. ÅDA ansvarar via ett avtal med AMS för support och utveckling av systemet. Supporten upplevs inte som tillräcklig och nödvändig dokumentation för användarna finns inte. Följande åtgärder borde vidtas:

- uppmana ÅDA att ta fram en lathund för användarna och lyfta fram de åtgärder som de själva kan vidta för att undvika felaktigheter vid bl.a. utbetalningar
- ha skolnings- eller informationstillfällen för användarna
- förbättra kommunikationen mellan myndigheten och supporten och diskutera de olika problemen och vilka lösningar och åtgärder som kan vidtas
- supporten satt tidigare 2 dagar/vecka hos AMS, men detta förfarande måste frångås p.g.a. utrymmesbrist. Eftersom det upplevdes som positivt och smidigt med supporten på plats bör man överväga att återgå till detta. Med tanke på den renovering som myndighetens ordinarie utrymmen nu ska genomgå finns det möjlighet att påverka behovet av utrymme för supporten, vilket säkert kan användas parallellt för andra behov inom myndigheten.
- begära en tidsplanering gällande åtgärdsplanen för systemet och även initiera möten för att diskutera prioriteringarna i åtgärdsplanen och arbetets framskridande

Kommentar: AMS har i mars 2017 begärt att Åda Ab ska ta fram en lathund för användarna. Sedan avtalet med Åda Ab undertecknades i maj 2016 har AMS kontinuerligt haft möten med Åda Ab om genomförandet av avtalet. Samarbetet och kommunikationen har intensifierats under 2017. En tidsplanering av och en prioritering i åtgärdsplanen har initierats vid ett möte i mars 2017. Under år 2017 har supporten varit på plats hos AMS.

Landskapsrevisionen: I nuläget finns det öppna återkrav på studiestöd sedan 2010. Om dessa fordringar uppfyller villkoren för preskribering enligt § 28 i LL (2006:71) om studiestöd borde dessa avskrivas. Det handlar om belopp som är små i förhållande till den arbetstid som måste avsättas för påminnelser och uppföljning. Det borde fastställas etablerade rutiner kring hanteringen av preskriberade fordringar.

Kommentar: AMS avsåg att under 2017 att fastställa rutiner kring hanteringen av preskriberade studiestödsfordringar. Under 2017 genomgicks öppna återkrav och konstaterades att inte något hade preskriberats.

Landskapsrevisionen: Gamla ärenden i ärendehanteringssystemet och i övrigt bör åtgärdas eller avföras om de inte längre är aktuella.

Kommentar: Avsikten var att senast inom mars månad 2017 åtgärda eller avföra gamla studiestödsärenden. Under år 2017 har alla öppna ärenden till och med 31.12.2016 åtgärdats eller avförts.

Landskapsrevisionen: Vid verkställandet av utkomstskydd för arbetslösa och studiestöd bör man beakta AMS behov när det nya lönesystemet planeras och implementeras.

Kommentar: Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har kartlagt de behov som AMS har beträffande utkomstskydd och studiestöd. I kravspecifikationen för upphandlingen framgår att landskapsregeringen hanterar utkomstskydd och studiestöd. Projektgruppen har vidare givit leverantören i uppdrag att återkomma med lösningsförslag. Under 2017 har inte något lösningsförslag givits AMS.

Landskapsrevisionen: Processen med registrering av pensionsbaserad arbetslöshetsersättning borde beaktas i det nya lönesystemet för att förenkla arbetet och trygga tillförlitliga uppgifter.

Kommentar: Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har lyft frågan om pensionsbaserad arbetslöshetsersättning med leverantören av det nya lönesystemet och bett dem återkomma med en möjlig lösning. Under 2017 har inte någon möjlig lösning presenterats för AMS.

Landskapsrevisionen: I samband med kommande ibruktagande av nätbaserade tjänster borde man undersöka möjligheterna att på sikt anpassa dessa till nuvarande system inom myndigheten och vid landskapsregeringen för att minska det manuella arbetet.

Kommentar: AMS ambition är att de nätbaserade tjänsterna så långt det är möjligt ska anpassas till bland annat landskapsregeringens system för utbetalning av arbetslöshets- och studiestödsförmåner. Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har kartlagt de behov som AMS har beträffande utkomstskydd och studiestöd. I kravspecifikationen för upphandlingen framgår att landskapsregeringen hanterar utkomstskydd och studiestöd. Projektgruppen har vidare givit leverantören i uppdrag att återkomma med lösningsförslag. Under 2017 har inte något lösningsförslag givits AMS.

Landskapsrevisionen: Målsättningen att få flera företag att erbjuda platser för bl.a. praktik och arbetsprövning borde prioriteras såtillvida att flera arbetsplatsbesök planeras in.

Kommentar: AMS kommer att utöka antalet arbetsplatsbesök. Under 2017 har antalet arbetsplatsbesök utökats i viss mån.

Landskapsrevisionen: Medarbetarsamtal borde hållas årligen.

Kommentar: Samtal för att utveckla personalen och verksamheterna hålls flera gånger per år. Sedan 2017 för myndighetschefen coachande samtal med all personal.

Landskapsrevisionen: Man bör arbeta för att all personal ska känna sig inkluderad och likabehandlad och att de enskilda verksamhetsområdena prioriteras jämlikt. Detta är av största vikt för personalens välbefinnande och för de interna arbetsförhållandena, vilket även framgår av programmet för främjande av arbetsförmågan.

Kommentar: AMS myndighetschef och AMS ledningsgrupp jobbar kontinuerligt med att all personal ska känna sig inkluderade och likabehandlade samt att de enskilda verksamhetsområdena prioriteras över tid jämlikt. Sedan 2016 har AMS en hälsogrupp (ledningsgruppen och tre personalrepresentanter) vars uppgift är att bland annat komma med konkreta förslag och prioriteringar för att skapa en trygg och hälsosam arbetsmiljö.

Landskapsrevisionen: I samband med kommande pensionsavgångar borde man överväga vissa organisatoriska förändringar för att främja motivationen och utnyttja personalens kompetens och intresseområden effektivare.

Kommentar: AMS följer landskapsregeringens uppmaning till restriktivitet när det gäller tillsättande av tjänster som blir vakanta genom naturlig avgång. Anställning kan bli aktuell först efter att en behovs- och konsekvensanalys genomförts där andra alternativ analyserats. Under år 2017 tillsattes en tjänst som förmedlare efter att en behovs- och konsekvensanalys genomfördes som visade bland annat ett behov av tjänsten för att genomföra och upprätthålla de förpliktelser som följer av Eures-medlemskapet.